

10.Престъпления, свързани с информационните технологии

Учение за престъплението. Елементи на престъплението.

Престъпление(П) – легалната дефиниция е в чл. 9 НК-това общественноопасно деяние (действие / бездействие), което е извършено виновно и е обявено от закона за наказуемо.

Престъплението е:

-Деяние (с-ма от теловдвижения/ въздържане от такива, извършвани под контрола на съзнанието, при конкр. условия на време, място и обстановка, с цел приспособяване на действителността към нуждите на дееца, трето лице, на обществото) – 2 проявни форми – действие/бездействие, комбинация от двете;

-Общественноопасно – обективно качество на престъплението, израз на неприемливостта на деянието за обществото

-Противоправно – противоречи на правния ред

-Наказуемо – в закона е предвидено наказание

-Виновно. Вина = субективното психическо отношение на дееца към деянието и настъпилите от него противоправни последици. Бива 2 основни форми – умисъл и непредпазливост. Непредпазливите деяния са наказуеми само в предвидените от закона случаи т.е. Умисълът е основна форма на вината по НК.

Понятие за състав на престъплението – съвкупността от признаци, посредством които законодателят типизира, конкретизира в дадена наказателноправна норма отделен вид престъпление и го отграничава от другите видове престъпления. Видове признаци:

-Признаци относно обекта на П – обществените отношения, които се засягат от съответното П. Биват на 3 отделни нива:

-Общ обект – всички обществени отношения, които се ползват със закрилата на наказателното право

-Родов обект – група обществени отношения, обособени по родов признак. Изяснява се чрез систематическо тълкуване – извлича се от заглавието на съответната глава в особената част на НК, като думите „престъпления против“ се заместват с „обществените отношения, свързани с“ - например в главата **Престъпления против личността**, родовият обект на престъпленията са **Обществ. отношения, свързани с личността**, в главата **Престъпления против собствеността** родовият обект на престъпленията са **Обществ. отношения, свързани със собствеността**

-Непосредствен обект – конкретният вид общ. отношения, които се засягат с даден вид П – пр. кражба – обществ. отношения, свързани с нормалното упражняване на правото на собственост

-Признаци относно обективната страна на престъплението

-Основни: 1/ Признаци относно изпълнителното деяние – пр. деянието е отнемане на чужда движим. вещ или умъртвяване друго
2/ Признаци относно общественото опасност – в зависимост от това дали се иска настъпването на определени последици или не делим престъпленията на резултатни и безрезултатни – напр. убийството е резултатно престъпление, т.е. довършено е с причиняването на резултата (смъртта); карането в пияно състояние е безрезултатно престъпление, няма конкр. резултат); **3/Признаци относно причинната връзка**

-Допълнителни: 1/ Признаци относно средствата (напр. склоняване към употреба на наркотични вещества чрез средствата за масово осведомяване) **2/ Признаци относно условията на време,**

място и обстановка (нощем) 3/ Признаци относно предмета (чужда движима вещ)

-Признаци относно субекта на престъплението

-Основни – ако няма особености – всяко наказателноотговорно лице – посочва се чрез относителното местоимение „който“. Минималните изисквания са да имаме физическо лице, възраст (14 г.) и вменяемост

-Допълнителни – може да се изискват за определени престъпления: 1/Особено качество – напр. длъжностно лице 2/Родствена връзка – напр. майка, родител и т.н.

-Признаци относно субективната страна на престъплението

-Основни – относно формата (умисъл или небрежност), разновидността на вината (пряк/евентуален умисъл и т.н.)

-Допълнителни: 1/ Относно целите на дееца 2/ Относно мотиви и подбуди /хулигански подбуди/ 3/ Относно емоционалното състояние на дееца / афект/

Видове престъпления, свързани с технологиите според НК

-Същински- Предмет на престъпно посегателство– технология (мрежи, софтуер, данни)

-Несъщински: Предмет на посегателство – други блага (телесна и полова неприкосновеност, право собственост, авторски права). Престъплението се извършва с особено средство – технологии.

Същински комп.престъпления - Особен вид П, при които родов обект на посегателството са общест. отношения, свързани с използването на технологиите – комп. програми, комп. данни, мрежи

-Неактивно хакерство - Който неправомерно осъществи достъп до ИС(инф. с-ма) или части от нея, в немаловажни случаи се наказва с лишаване от свобода до 2 години; Особеност – не се нарушава целостта на данните; Спец. предмет на посегателство: комп. данни; Широк обхват на понятието "достъп"; Неправомерно- без съотв. оторизация за достъп инф.; Квалифицирани състави – държавна/ др. защитена от закон тайна.

-Ативно хакерство - Който неправомерно добави, копира, използва, промени, пренесе, изтрие, повреди, влоши, скрие, унищожи комп. данни в ИС или спре достъпа до тях, в немаловажни случаи се наказва с лишаване от свобода до 2 г. и глоба до 3000 лв.; Особеност – нарушава се целостта на данните; Спец. предмет на посегателство: компютърни данни и програми; Неправомерно- без съответната оторизация да модифицира информ.; Квалифицирани състави: Начин на извършване + резултат (чрез комп. програма, парола, или др. данни за достъп до ИС/ до част от нея. предназначени да засегнат повече от една ИС + значит. вреди или др. тежки последици); Предмет на посегателство информ. с-ма, която е част от критична инфраструктура/ данни, които се дават по силата на закон

-Зловреден софтуер: Който въведе компютърен вирус в ИС / комп. мрежа, се наказва с лишаване от свобода до 3г. и глоба до 3000 лв.

-Спец. средство за извършване на П: Комп. вирус -компютърна програма, която се разпространява автоматично и против волята или без знанието на ползващите инф. системи лица и е предназначена за привеждане на инф. системи или комп. мрежи в нежелани от ползващите ги състояния/ в осъществяване на нежелани резултати.

-Наказанието се налага и на онзи, който въведе друга К програма, която е предназначена за нарушаване на дейността на ИС

или К мрежа или за узнаване, заличаване, изтриване, изменение или копиране на комп. данни без разрешение, когато такова се изисква, доколкото извършеното не съставлява по-тежко престъпление.; Специф. предмет на посегателство: инф. с-ми, комп. мрежи

-Разпространение на пароли - Който създава, набавя за себе си или за друго, внася или по друг начин разпространява комп. програми, пароли, кодове или др. подобни данни за достъп до ИС /част от нея с цел да се извърши П се наказва с лишаване от свобода до 2г.; Особен престъпен резултат - настъпило е разкриване на лични данни, КИ или друга защитена от закона тайна; Пароли и кодове за достъп

- Несъхранение на логове- Който при доставяне на информ. услуги наруши разпоредбите на чл. 6 от ЗЕДЕУУ се наказва с глоба до 5000 лева, ако не подлежи на по-тежко наказание.

Несъщински компютърни П - Обикновени П, които се характеризират с особено средство за извършване на П – ИКТ

-Компютърна измама - Който с цел да набави за себе си или за друго облага възбуди или поддържа заблуждение у някого, като внесе, измени, изтрие или заличи комп. данни или използва чужд ел. подпис и с това причини на него/ друго вреда, се наказва за комп. измама с лишаване от свобода от една до 6 г. и глоба до 6000 лв

-Престъпления срещу авторските и сродните им - Който записва, възпроизвежда, разпространява, излъчва, предава, използва по друг начин чужд обект на авторско или сродно на него право/ екземпляри от него, без необходимото по закон съгласие на носителя на съответн. право, се наказва с лишаване от свобода до 5г. и с глоба 5000 лв. Инкриминирано е държането без необх. съгласие на материални носители, съдържащи чужд обект на авторско/ сродно право на стойност при което паричната равностойност на един или повече от

обектите надхвърля 70 мин. работни заплати и обектите надхвърлят 50 броя, или на матрица за възпроизвеждане на такива носители.

-Разврат: е-сводничество и е-контакт - Който чрез ИКТ или по друг начин предоставя или събира информация за лице, ненавършило 18-годишна възраст, за да се установи контакт с него за извършване на блудствено действие, съвкупление, полово сношение, проституция, за създаване на порнографски м-л, се наказва с лишаване от свобода от 1-6г. и с глоба от 5000 до 10000 лв.

-Разврат: Порнография- Който разпространява чрез ИКТ или по друг подобен начин порнографски материал, се наказва с лишаване от свобода до 2 г. и глоба от 1000 до 3000 лева . Квалифициран състав за детска порнография – ако за създаването порнографския материал е използвано лице, ненавършило 18-г. възраст, или лице, което изглежда като такова;

- Престъпления срещу е-платежни инструменти -Който използва платежен инструмент /данни от платежен инструмент без съгласието на титуляря ако деянието не съставлява по-тежко престъпление, се наказва с лишаване от свобода от 2 до 8 г. и с глоба до двойния размер на получената сума.;

-Невярно деклариране по е-път - Който потвърди неистина/ затаи истина в писмена декларация/ съобщение, изпратено по ел.път, които по силата на закон, указ, постановление на МС се дават пред орган на властта за удостоверяване истинността на някои обстоятелства, се наказва с лишаване от свобода до 3 г. или с глоба от 100 до 300 лв

-Нарушаване на тайната на кореспонденцията- Противозаконно узнаване на неадресирано до дееца съобщение, изпратено по ел. път, или отклони от адресата му такова съобщение; Квалифициран състав – с користна цел